

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2012. OKTÓBER – NOVEMBER

ELISMERÉSEK

* **Halusz Magdolnát**, a Munkácsi Szent István Líceum kémianárárt több évtizedes, eredményes oktatói munkásságáért a *Magyar Kémia Oktatásért* díjjal tüntették ki. Az elismerést a Richter Gedeon Alapítvány Kuratóriuma nevében Dr. Pellioniszné dr. Poróczai Margit igazgató adta át az MTA Vörösmarty termében.

*A Gyulai Várszínház *Őze Lajos-díját* 2012-ben **Trill Zsolt** színművész nyerte el *A vihar* című Shakespeare-darab Calibanjának magas szintű megformálásáért.

*Az idén öten kapták meg a *Szervátiusz Jenő-díjat*, köztük **Matl Péter** kárpátaljai szobrász is átvehette az elismerést.

ESEMÉNYNAPTÁR

OKTÓBER

* A szegedi Móra Ferenc Múzeumban **Matl Péter** munkácsi szobrászművész alkotásaiból nyílt kiállítás.

* Beregszászban, a Kálvin János Református Szakkollégium falán elhelyezték és felavatták barbácsi és vitézvári báró Simonyi József öbester, a „legvitézebb huszár” emléktábláját.

* „*Szerelem – sötét verem (?)*” – ezzel a címmel rendezte meg a Vörösmarty Társaság Székesfehérváron a határon túli magyar irodalom napjait. A tanácskozást **Bobory Zoltán**, a társaság elnöke nyitotta meg a Szent István Művelődési Központ Vörösmarty termében. Az előadók közt volt **Szakolczay Lajos**, **Dupka György**, **Csordás László** és **Bakonyi István** irodalmár is.

* Beregszászban, az Európa–Magyar Ház udvarán az aradi vértanúkra emlékeztek. A megemlékezést, amelyen jelen volt és beszédet mondott **Herczog Edit** európai parlamenti képviselő, valamint **Gajdos István**, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség elnöke, **Zubánics László**, a KMMI elnöke nyitotta meg.

* Ungváron a hagyományokhoz híven, Szegelethy János honvéd hadnagy Kálvárián lévő sírjánál adóztak a vértanúk emlékének, majd Bémer László püspök, egykori felsőházi tag

Szobránc utcai emléktábláját is megkoszorúzták az egybegyűltek.

* Nagyszőlőson, Perényi Zsigmond szobránál emlékeztek az 1848-49-es mártírokra a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség szervezésében.

* **Kövér László**, a magyar Országgyűlés elnöke a Vereckei-hágón újraavatta a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség által felújított millecenáriumi honfoglalási emlékművet.

* **Németh Zsolt**, a külügyminisztérium parlamenti államtitkára az ungvári várban felavatta gróf *Bercsényi Miklós* mellszobrát.

* A festészet világnapján kiállítást szerveztek Nagyszőlős központi terén, ahol **Helena Matij, Kerecsanyin Károly, Inna Osadcsa, Homoki Gábor, Kutlán Pál, Roszpopa Rita és Fegyir Szilvási** alkotásait lehetett megtekinteni. A szervezők bejelentették, hogy hamarosan a korábbi mozi helyén modern művészeti galéria fog nyílni.

* A Magyar Értelmségiek Kárpátaljai Közössége a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet közreműködésével Tiszabökényben megrendezte a VI. Munkácsy Mihály Alkotótábor, amelyen részt vett **Berez Margit, Kalitics Erika, Kutasi Xénia, Fuchs Andrea, Réti János, Klisza János, Soltész Péter, Soltész Gabriella**. A képzőművészek legjobb alkotásaiból kiállítást rendeztek a Péterfalvai Képtárban. A művészek

által a képtárnak felajánlott gyűjteményt **Dupka György** adta át **Borbély Beátának**, a Péterfalvai Képtár igazgatójának.

* A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet kezdeményezésére Radnóti-esteket tartottak Kárpátalja-szerte. Az előadók: **Bódi Szabolcs**, magyar-dráma szakos tanár, Kunszentmiklós polgármestere, valamint **Tóth Péter**, a Varga Domokos Általános Művelődési Központ tanára (Radnóti-díjas versmondó) voltak.

* A mezőkaszonyi 1956-os ellenálló csoport emléktáblájánál **Szécsi Sándor, Ormos István** és **Ormos Mária** tettheire emlékeztek, akiket 1955–57 között szovjetellenes röpiratok és falragaszok terjesztéséért börtönökbe, légerekbe hurcoltak. A rendezvényen részt vett és beszédet mondott **Gajdos István**, az UMDSZ elnöke, **dr. Jámbor Éva**, a Beregszászi Magyar Konzulátus konzulja, valamint **Braun Béla**, a járási tanács elnökhelyettese.

* A beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán az 1956-os forradalom és szabadságharc 56. évfordulója alkalmából ünnepséget tartottak, amelynek **Hende Csaba** honvédelmi miniszter volt az ünnepi szónoka.

* Kárpátaljára látogatott a Magyar Állami Népi Együttes, amely négy helyszínen (Ungvár, Beregszász, Ivano-Frankivszk, Lemberg) mutatta be *Magyar rapszódia* című előadását.

* A szegedi *Cuharé* néptáncegyüttes tagjai Kőrösmezőn, a kultúrház épületében és Nagyberegen, a Nagyberegi Református Líceumban tartottak néptáncestet és táncház foglalkozást.

* Az 1956-os forradalom és szabadságharc 56. évfordulóján a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusa szervezett megemlékezést az ungvári börtön falán 2006-ban, az esemény 50. évfordulója tiszteletére felavatott emléktáblánál. A rendezvény ünnepi szónokai: **Balogh Dénes** konzul, **Brenzovics László**, a KMKSZ alelnöke és **Dupka György**, a MÉKK elnöke.

* A kijevei magyar közösség az ukrán fővárosban megkoszorúzta Liszt Ferenc emléktábláját, amely annak az épületnek a falán áll, ahol a zeneszerző 1847-ben első koncertjét adta Kijevben. A koszorúzást követően **Érdi Tamás** zongoraművész szólóestet adott Ukrajna Nemzeti Filharmóniájának nagytermében.

* „*Történetek, mérföldkövek Kárpátaljáról*” címmel egyfajta művészeti karavánra került sor a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola filmklubjában. Ezúttal a Kárpátaljai Megyei Állami Televízió- és Rádiótársaság Magyar Nyelvű Adások Főszerkesztőségének munkatársait – **Kulin Zoltánt**, **Kovács Gézát**, **Vass Tamást** – fogadták, akik dokumentumfilmeket, portrékon, híradásokon keresztül mutatták be

Kárpátalja természeti csodáit, történelmi emlékeit, neves szülőiteit.

* A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával hatodik alkalommal rendezte meg a Kárpátaljai Alkotóértelmiségiek Találkozóját. A program ideji témája: *10 éves az Együtt című folyóirat*. Meghívott résztvevői: az *Együtt* szerkesztőbizottságának tagjai, valamint aktív szerzői, **Vári Fábrián László**, **Dupka György**, **Csordás László**, **Bakos Kiss Károly**, **Zubánics László**, **Botlik József**, **Bartha Gusztáv**, **Lőrincz P. Gabriella**, **Marcák Gergely**, **Szemere Judit**. A rendezvénysorozat (író-olvasó találkozók, rendhagyó irodalomórák stb.), több magyarlakta települést, magyarság-intézményt, könyvtárat és iskolát érintett.

* **Botlik József** történész és **Dupka György** közíró rendhagyó történelemórát tartott Kárpátalja múltjáról az UNE magyar karán egybegyűlt diákoknak.

* Ötödik alkalommal méltatta a magyar kultúra napját Galícia fővárosában a Lembergi Magyar Kulturális Szövetség. A kétnapos rendezvénysorozat – amelyen részt vett **Larisa Maleh**, Magyarország lembergi tiszteletbeli konzulja – részeként két kiállításra is sor került. Az Építészek Székházában az ungvári **Szarvas Péter** építész, míg a

Modern Művészetek Múzeumában az ugyancsak a kárpátaljai megyeszékhelyen élő **Habda László** festményeit tekinthette meg a közönség.

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Társulata a hónap folyamán Beregszászban a *Kastanka*, Tégláson a *Tekéntetes úr*, Debrecenben a *Szarvassá változott fiú* és *Az ember tragédiája*, Csapon az *Egyfelvonásosok*, Tiszaújvárosban az *Ahogy tetszik* darabokat mutatta be.

* A Szlovákiai Magyar Írók Társaságának kezdeményezésére október 19-én megtartotta alakuló ülését a Határon Túli Magyar Könyvkiadás Érdekvédelmi Fóruma Dunaszerdahelyen. A szakmai tanácskozást **Hodossy Gyula** elnök nyitotta meg. A fórum résztvevői a kárpát-medencei magyar könyvkiadás és könyvpiac gondjairól és megoldási lehetőségeiről tanácskoztak.

NOVEMBER

* Técsőn a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség szervezésében immár huszonharmadik alkalommal került megrendezésre az Arany Ősz Kórustalálkozó, mely a Felső-Tisza-vidék egyik legrangosabb kulturális eseménye.

* Hétköznapinak csöppet sem mondható emlékművet állítottak **Glück Gábor**, ismert festőművész tiszteletére az Ungvári Nemzeti Egyetem Rektori Hivatala mellett.

Az alkotás egy kőtömbön lévő autót ábrázol, melynek volánja mögött Glück Gábor ül. A festő halálának évfordulójára készített emlékmű **Mihajlo Kolodko** szobrász munkája.

* Hívogató muzsikától volt hangos a csetfalvai templomkert. Ezt követően a helyi kultúrházban került megrendezésre a Héttorony fesztivál csetfalvai rendezvénye. Kiemelt programja volt a Magyar kancionálé – Zsoltárok, népelemek az Etnofon Zenei Társulás (Az együttes művészeti vezetője: **Kiss Ferenc** zeneszerző, népzeneész. A csapat tagjai: **Szokolay Dongó Balázs, Bolya Mátyás, Küttel Dávid, Huszár Mihály, Babos Károly**) előadásában. Az est a Bürkös zenekar táncházával zárult.

* *Zeneképzület* címmel Kárpátalja több településén – Beregszászban, Nemetlenfaluban, Mezőkaszonyban, Mezőváriban, Bátyúban, Tiszaújhelyen – tartottak zenés-verses előadást november 13-16. között **Farkas Zsolt** és **Várnagy Andrea** zongoraművészek. Összeállításukkal egyaránt megszólították a felnőtt és a fiatal korosztályt.

* A Szolyvai Emlékparkbizottság, a MÉKK, a KMMI és a Pécsi Német Kör szervezésében Beregszászban, az Európa–Magyar Házban „*Ez volt a végállomás*”, III. – *Időutazás az Urálba, a magyar és német rabok nyomában* címmel nemzetközi konferenciá-

ra került sor a sztálini táborokba elhurcolt Kárpát-medencei magyarok és németek emlékére. *Idegen ég alatt* címmel bemutatásra került **Havasi János** és **Jurkovics János** dokumentumfilmje. A készítők megpróbálták nyomon követni azt az utat, amelyet a Kárpát-medencéből (így Kárpátaljáról is) 1944-1945-ben elhurcolt német, magyar férfiak, nők és magyar hadifoglyok megtettek.

* Gyászünneppel és koszorúzással emlékeztek Kárpátalja magyar férfilakosságának 1944 novemberében kezdődött elhurcolására szombaton Szolyván, az egykori gyűjtőtábor helyén létesített emlékparkban. Ünnepi beszédet tartott **Tóth Mihály**, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke, **Szili Katalin** országgyűlési képviselő, a Nemzeti Összetartozás Bizottságának alelnöke, **Gajdos István**, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) elnöke, **dr. Gyüre Csaba**, a Jobbik Magyarországiért Mozgalom alelnöke, **dr. Balogh András** történész, az MSZP volt elnökhelyettese, **Dupka György**, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára is. A gyászünneppel az áldozatok emlékművének koszorúzásával zárult.

* A Háló Kárpátaljai Megyei Katolikus Egyesület szervezésében irodalmi este került sor Nagyszőlősen a Háló Közösségi Központjában, melynek előadója **Kacsur András**, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drá-

mai Színház színésze volt, aki kedvenc istenes verseiből hozott egy csokorra valót a közönség számára.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola történelem- és társadalomtudományi intézete által szervezett megemlékezésen hajtottak fejet a jelenlévők a sztálini terror áldozatai előtt. A rendezvényt **Csatáry György** tanszékvezető nyitotta meg, majd **Molnár D. Erzsébet**, főiskolai tanár tartott előadást a málenkij robot történelmi következményeiről.

* Budapesten Lezajlott az Anyanyelvi Konferencia esedékes közgyűlése. A fórum, melyen Kárpátaljáról **Dupka György** és **Zubánics László** vettek részt, **Balázs Géza** nyelvészt választotta a szervezet ügyvezetőjévé, **Pomogáts Bélát** pedig tiszteletbeli elnökévé.

* A beregszászi ArtTisza Művészeti Egyesület megtartotta *Havasi gyopár* című képzőművészeti kiállítását az Európa–Magyar Ház kiállítótermében. Ezúttal a gyertyánligeti alkotótáborban készült munkák kerültek bemutatásra.

* Nyolcadik alkalommal rendezte meg hagyományos Hollósy Simonról elnevezett alkotótáborát Felsőhidegpatakon (Verhnyj Sztudenij) a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága. Az itt született alkotásokat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főisko-

la Gross Arnold termében **Magyar László** és **Erfán Ferenc** mutatta be.

* Az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Magyar Művészeti Akadémia és az Anyanyelvőpolók Szövetsége 2012. november 13-án emlékülést tartott a Petőfi Irodalmi Múzeumban (PIM), amelynek fő témája volt: mit jelent számunkra a magyar nyelv? Az ünnepségen beszédet mondott **L. Simon László** államtitkár, **Fekete György** professor emeritus, **Kiss Jenő** akadémikus, **Péntek János** akadémikus, **Grétsy László** professor emeritus, **Balázs Géza** egyetemi tanár, **Duray Miklós** író, **Vári Fábíán László** költő, valamint **Szakonyi Károly** író. Mindannyian személyes nézőpontból is vallottak az anyanyelvhez való viszonyukról. Az emlékülésen közreműködtek: **Császár Angela** és **Lukács Sándor** színművészek.

* Teltházás konferenciát tartottak Budapesten a közművelődés változásairól. A konferencia záróeseményeként került sor a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus és stratégiai partnerei között létrejövő együttműködési megállapodások ünnepélyes aláírására. A konferencián régiókat **Zubánics László**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet vezetője képviselte.

* Firczak Gyula munkácsi görög katolikus püspök halálának 100. évfordulója alkalmából kiál-

lítással egybekötött emlékkonferenciára került sor a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont annak a jótékonyági koncertnek, amelyet a beregszászi református templom felújítása érdekében tartott **Dévai Nagy Kamilla** és tanítványa, **Fülöp Örs István**.

* Ungváron a Bercsényi úti Magyar Katonai temetőben is megemlékeztek a sztálinizmus áldozatairól. **Dr. Spenik Sándor**, az UNE magyar karának dékánja, az UMDSZ városi szervezetének elnöke és **Dupka György**, a MÉKK elnöke megkoszorúzta az ott felállított emlékjelet.

* Beretyóújfaluban a Bella Costa étteremben **Dupka György** író megnyitotta **Kocsis Csaba** fotóművész *Adventtől vízkeresztig* című kiállítását. Az alkotások között kárpátaljai vonatkozású munkák is szerepelnek, ezért a vándorkiállítás anyaga 2013. január 20-tól a beregszászi Európa–Magyar Házban is megtekinthető lesz.

* **Bakos Kiss Károly** *Része még* és **Lőrincz P. Gabriella** *Fény-hiány* című új verseskötetének, valamint az *Együtt 2012/5.* számának bemutatójára került sor a Somi Általános Iskolában és a Beregszászi Kossuth Lajos Középsiskolában.

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENT

Weinrauch Katalin: *Kunkorodó kutyahang.* (Versek, mesék iskolásoknak.) Kárpátaljai Magyar Könyvek 214. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2012.

Dupka György: *A mi Golgotánk.* A kollektív bűnösség elvének alkalmazása a kárpátaljai magyarokkal és németekkel szemben. (A 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa határozatainak végrehajtása az NKVD jelentések tükrében, 1944–1946). (Előszó: dr. Tóth Mihály. Utószó: Alekszej Korszun). Kárpátaljai Magyar Könyvek 215. Szolvai Emlékparkbizottság–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2012.

Nagy Zoltán Mihály: *Túl a fényeken.* (A *Messze még az alkonyat* című versesregény-trilógia harmadik része). Kárpátaljai Magyar Könyvek 217. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2012.

Lengyel János: *Mitracsek úr elfuserált életének hiteles története.* Le(ngyel)-beszélések. Kárpátaljai Magyar Könyvek 218. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2012.

Lőrincz P. Gabriella: *Fényhiány.* Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek 219. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2012.

Bakos Kiss Károly: *Része még.* Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek 220. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2012.

Dupka György: *„Hova tűnt a sok virág...”* Időutazás az Urálba magyar és német rabok nyomában (1941–1955). Történelmi szociográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek 221. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2012.

KMMI-FÜZETEK SOROZATBAN
MEGJELENT:

Dupka György: *Szilaj lettem.* Versek, szemelvények. (Válogatás a költő születésének 60. évfordulója alkalmából). Ungvár, KMMI-füzetek XV. 2012.

Füzesi Magda: *A mutatványos monológja.* (Válogatás a költő születésének 60. évfordulója alkalmából) Ungvár, KMMI-füzetek XVI. 2012.

Elektronikus változatuk a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapján olvasható: www.kmmi.org.ua

MEGJELENÉS ALATT:

Szárnypróba. Pályakezdő fiatalok antológiája 2008–2012. Összeállította és szerkesztette: **Csordás**

László. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2013.

Finta Éva: *Örök partok.* Versek. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2013.

Kortárs Magyar Művészet Kárpát-alján. Szerkesztőbizottság: **Dupka György, Fuchs Andrea, Klisza János, Réti János, Soltész Péter, Zubánics László.** Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2013.

ELŐKÉSZÜLETBEN:

Czébely Lajos: *Fogyó világ...* Versek. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2013.

Nagy Zoltán Mihály: *Árnyék völgye.* Novellák. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2013.

Összeállította: *Dupka György*